

Provocările Basel III pentru sistemul bancar românesc

Anca Elena NUCU
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
nucu.anca@yahoo.com

Rezumat. *Basel III reprezintă o revizuire fundamentală a cadrului de reglementare și supraveghere a industriei bancare pe viitor, obiectivul fiind consolidarea stabilității sistemului financiar. Scopul acestui articol este de a analiza impactul introducerii Basel III asupra sistemului bancar la nivel european și, respectiv, asupra sistemului bancar românesc. Dacă, la nivel european, se estimează un deficit substanțial de capital și lichiditate, cu impact major asupra indicatorilor de profitabilitate, impactul Basel III asupra sistemului bancar din România se consideră a fi limitat. Măsurile pe care instituțiile de credit le-ar putea adopta în vederea atenuării impactului alinierii la noile standarde sunt ajustarea modelului de business și restructurarea bilanșurilor bancare.*

Cuvinte-cheie: stabilitate financiară; sistem bancar; Basel III; risc sistemic; România.

Coduri JEL: G21, G32.
Coduri REL: 11C, 14K.

1. Introducere

Basel III reprezintă o revizuire fundamentală a cadrului de reglementare și supraveghere a industriei bancare pe viitor, obiectivul fiind consolidarea stabilității sistemului financiar. Structurat pe două părți, în cadrul acestui articol analizăm impactul introducerii Basel III asupra sistemului bancar la nivel european și, respectiv, asupra sistemului bancar românesc.

Motivația introducerii Basel III se bazează pe următoarele considerente (Walter, 2011, pp. 1-2) :

- *efectele negative ale crizelor bancare*. Literatura economică arată că rezultatul crizelor bancare se materializează în pierderi ale producției economice egale cu aproximativ 60% din PIB, în perioada de pre-criză.
- *frecvența crizelor bancare*. Din 1985, au existat peste 30 de crize bancare în statele membre ale Comitetului de la Basel, ceea ce corespunde unei probabilități de 5% ca un stat membru să se confrunte cu o criză într-un an dat.
- *beneficiile Basel III depășesc costurile implementării*, deoarece un sistem bancar stabil este piatra de temelie a dezvoltării durabile, cu efecte benefice pe termen lung.

Noul Acord Basel III are drept obiectiv consolidarea stabilității sistemului bancar, prin aplicarea unor standarde exigente menite a îmbunătăți a capacitatea acestuia de a absorbi socurile din sectorul economic și financiar, precum și de reducere a riscului de contagiune dinspre sectorul financiar spre economia reală (Walter, 2010). Noile standarde au în vedere perfecționarea managementului riscurilor, creșterea cerințelor de transparență și publicare ale instituțiilor de credit, precum și rezolvarea problemelor băncilor de importanță sistemică. Măsurile impun, în primul rând, standarde mai exigente pentru bănci referitoare la adecvarea capitalului, cerințele de lichiditate și efectul de pârgie, principalul scop fiind diminuarea efectelor negative ale crizelor financiare.

Diferența majoră față de precedentele acorduri este reprezentată de sfera de acoperire mult extinsă, măsurile fiind deopotrivă microprudențiale (vizează riscurile individuale ale bancilor) și macroprudențiale (vizează ansamblul sistemului bancar). La nivel microprudențial, măsurile au în vedere (BNR, 2011, p. 124):

- consolidarea calității bazei de capital prin majorarea cerinței minime de capitaluri proprii (acțiuni ordinare, rezultat financiar reportat și rezerve) și a cerinței minime de fonduri proprii de nivel 1 (capitaluri proprii și instrumente hibride), precum și prin reconsiderarea criteriilor de eligibilitate pentru instrumentele avute în vedere la determinarea fondurilor proprii de nivel 1;

- creșterea exigențelor pentru acoperirea riscurilor, accentul major fiind pus pe riscurile evidențiate în perioada crizei: expunerile din portofoliul de tranzacționare (*trading book*), riscul de credit al contrapartidei (*CCR*), expuneri securitizate și poziții din securitizare;
- limitarea efectului de pârghie ca măsura adițională față de cerințele de capital calculate în funcție de risc;
- prevederea unor standarde internaționale de lichiditate, care să asigure pe termen scurt (30 de zile) rezistența la șocuri/crize de lichiditate, iar pe termen lung (1 an) un profil solid al lichidității structurale.

La nivel macroprudențial, măsurile prezintă caracter anti-ciclic și au în vedere (BNR, 2011, p. 124):

- introducerea unui amortizor de capital anticiclic, pentru protejarea sistemului financiar de riscurile sistemice asociate creșterii nesustenabile a creditului (reprezintă 2,5 % peste cerințele minime de capital-fonduri proprii de nivel 1 formate din acțiuni ordinare, rezultat reportat și rezerve), cât și a unui amortizor fix de conservare a capitalului cu rolul de a acoperi pierderile în cazul în care banca se confruntă cu probleme de ordin financiar (variază într-un interval care atinge ca valoare maximă 2,5 % în funcție de faza ciclului economic). Amortizorul de capital anticiclic este direct proporțional cu riscul sistemic și se calculează conform relației credit/ PIB;
- calcularea unui efect de pârghie, scopul fiind limitarea nivelului datoriei la nivelul sistemului bancar în perioadele de boom;
- băncile de importanță sistemică, preocupările fiind orientate spre reducerea probabilității și impactului falimentului acestora, reducerea costurilor intervenției sectorului public și impunerea unor condiții de concurență egale prin diminuarea avantajului competitiv pe care îl dețin aceste bănci în sfera finanțării. Comitetul are în vedere și alte cerințe suplimentare în vederea absorbirii pierderilor, precum și eventuala introducere de taxe suplimentare de capital (*capital surcharges*) pentru aceste bănci.

Implementarea completă la nivel mondial, cu respectarea termenelor stricte, a Acordului Basel III este esențială pentru consolidarea sistemului financiar. Responsabilitatea implementării cade nu numai în sarcina organismelor de reglementare, ci extinde sfera specialiștilor la nivelul managerilor de risc ai băncilor și implicit asupra auditului, care deține un rol cheie în revizuirea independentă și disciplinată a eforturilor de administrare. Provocarea este reprezentată de faptul că punerea în aplicare are loc în timpul unei recuperări postcriză inegale și nesigure a statelor. Perspectivele de creștere au slăbit, iar datoriile suverane accentuează fragilitatea sistemelor financiare a unor state din zona euro.

2. Impactul Acordului Basel III asupra sistemului bancar european

Scopul Acordului Basel III este consolidarea stabilității sistemului bancar, prin redresarea deficiențelor evidențiate de actuala criză. Îmbunătățirea calității bazei de capital și noi standarde în managementul lichidității sunt destinate a întări capacitatea băncilor de a absorbi șocurile, evitând utilizarea fondurilor publice pentru recapitalizare, efectele benefice îndreptându-se implicit și spre consumatori, investitori sau guverne.

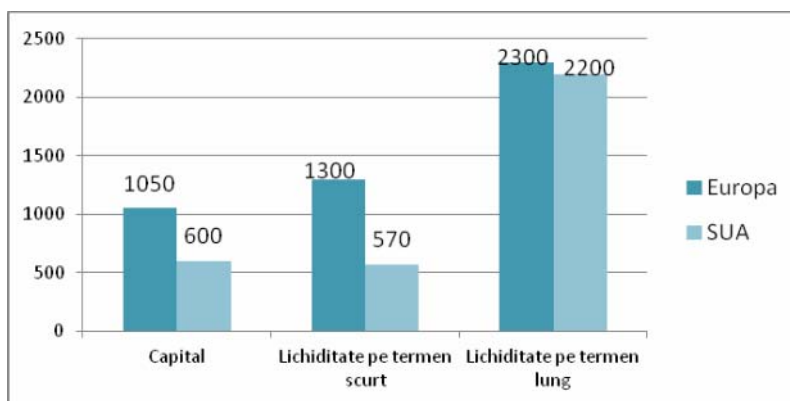
Tabelul 1

Sinteza măsurilor la nivelul UE (Basel III)

	Deficiențe evidențiate de actuala criză	Măsuri propuse de Basel III	Obiectivele măsurilor
Cerințe de capital	Baza de capital insuficientă pentru acoperirea pierderilor, ceea ce a dus la utilizarea fondurilor publice	Îmbunătățirea calității bazei de capital prin: - includerea în capitaluri proprii (fonduri proprii de nivel 1 de bază), pe lângă rezultatul reportat și rezerve, a acțiunilor ordinare, fiind excluse acțiunile preferențiale; - eliminarea elementelor incluse în fondurile proprii de nivel 1 suplimentar care nu au suficientă capacitate de absorbție a pierderilor; - majorarea cerințelor minime de fonduri proprii de nivel 1 de la 4 % la 6 % și a cerinței minime de capitaluri proprii (fondurilor proprii de nivel 1 de bază), de la 2 % la 4,5 %. - introducerea amortizorului de capital anti-ciclic și a amortizorului fix de conservare a capitalului (2,5 %), ambele fiind asigurate din elemente de capital propriu.	Limitarea expunerii la riscuri; consolidarea stabilității financiare
	Insuficiența transparenței a structurii capitalului	Creșterea exigențelor privind transparența capitalului de reglementare	Creșterea cerințelor de transparență
Efectul de părghie	Risc mărit de faliment	Introducerea efectului de părghie ca măsură adițională	Reducerea probabilității manifestării riscului sistemic și creșterea rezistenței la situații de criză
Standarde de lichiditate	Pondere ridicată a resurselor pe termen scurt, finanțarea activelor pe termen lung	Introducerea unor standarde minime internaționale pentru riscul de lichiditate	Reducerea probabilității manifestării riscului sistemic și creșterea rezistenței la situații de criză
	O supraapreciere a lichidității pe piață		
Băncile de importanță sistemică	Recapitalizarea instituțiilor în vederea limitării riscului sistemic a angajat fonduri publice considerabile, ceea ce a condus la creșterea datoriilor suverane	Cerințe adiționale impuse băncilor de importanță sistemică	Consolidarea stabilității financiare; creșterea transparenței; evitarea utilizării fondurilor publice în salvarea instituțiilor de credit
	Lipsa unui cadru adecvat de reglementare privind restructurarea și falimentul băncilor	Conturarea unui nou cadru de management al crizelor	

Sursa: Raport BNR asupra stabilității financiare 2011, pp. 127-128.

Impactul noilor norme este semnificativ, deoarece, în lipsa oricărei acțiuni de atenuare, se estimează un deficit de capital de 1.050 miliarde de euro pentru Europa, respectiv 600 miliarde de euro pentru SUA (Härle et al., 2010, p. 3). Deficitul de capital și lichiditate pentru Europa și Statele Unite ale Americii va fi semnificativ. Se așteaptă ca finanțările pe termen lung să atenueze parțial deficitul de lichiditate.

Sursa: Härle, Philipp et al – „Basel III and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation”-November 2010, EMEA Banking, p. 3.

Figura 2. Deficitul de capital și lichiditate Europa, respectiv SUA, perspectiva statică, 2019 (miliarde euro)

Presupunând punerea în aplicare pe deplin până în 2019 a tuturor măsurilor prevăzute de Basel III și înaintea oricărei acțiuni de atenuare, indicatorul ROE înainte de impozitare al băncilor europene ar scădea cu 3,7 până la 4,3 puncte procentuale față de nivelul de 15% înregistrat în perioada dinaintea crizei (Härle et al., 2010, p. 4). Efectele vor fi resimțite gradual. Analizând diferite perioade de tranziție, se estimează că declinul ROE va fi de 0,3 puncte procentuale până în 2013 și de 2,1 puncte procentuale până în 2016. Declinul ROE apare ca urmare a noilor cerințe de îmbunătățire a calității bazei de capital, introducerii efectului de pârgie și a standardelor minime de lichiditate la nivel global. Sarcina instituțiilor de credit este, de asemenea, extrem de dificilă, deoarece băncile se confruntă cu o semnificativă provocare pentru a atinge conformitatea tehnică a noilor standarde, concomitent cu reorientarea spre succes.

Impactul Basel III asupra principalelor segmente de business bancar-retail, corporate și investment banking este diferit. Atât activitatea de retail banking, cât și cea de corporate sunt afectate în principal de acele prevederi ale

Basel III care afectează întreaga bancă, în special cerințele superioare de capital și lichiditate. Unele instituții de retail vor fi, de asemenea, afectate de măsurile care privesc calitatea bazei de capital (deducerea participațiilor tacite în Germania). Dacă efectele Basel III asupra produselor de retail sunt mai puțin relevante, noile cerințe vor afecta multe dintre produsele bancare standard destinate segmentului corporate, prin creșterea costurilor de finanțare. Produsele cu pondere de risc relativ ridicată (finanțarea structurată sau împrumuturi negarantate) vor fi substanțial afectate. Dintre cele trei segmente, cel de investment banking și, în special, piețele de capital suportă cele mai multe modificări, sub impactul noilor raporturi de capital. Activitatea de pe piața instrumente derivate OTC va fi afectată de faptul că băncile sunt nevoite să dețină un nivel superior de capital pentru acoperirea riscului de piață și a riscului de credit al contrapartidei.

Tabelul 2

Stadiul adoptării Basel III la sfârșitul lunii septembrie 2011 la nivelul unor state

Țara	Basel III	Etapele următoare - planuri de punere în aplicare
Belgia	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Franța	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Germania	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Italia	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Luxemburg	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Olanda	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Spania	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Sudia	2	Urmează procesul stabilit la nivelul UE - propunere UE a fost publicată la 20 iulie 2011
Elveția	1	Proiectul regulamentului privind Basel III urmează să fie publicat spre consultare la 17 octombrie 2011 - regulamentul SIFI definitiv (nivel: Legea bancară) va fi adoptat de către Parlament la 30 septembrie 2011 - Proiect de lege SIFI urmează să fie publicat în Q4 2011.
SUA	1	Proiectul regulamentului este planificat pentru consultare în cursul anului 2011. Măsurile Basel 2.5 și Basel III trebuie să fie puse în aplicare într-o manieră coordonată cu reforma legislativă Dodd-Frank
Uniunea Europeană	2	Propunerea (directivă și regulament), publicată de Comisia Europeană la 20 iulie 2011.
Turcia	1	Proiectul regulamentului urmează a fi publicat la mijlocul anului 2012.
Arabia Saudită	3	Regulament definitiv a fost emis către bănci.
Japonia	1	Consultare publică planificată la începutul anului 2012 - Publicarea finală la sfârșitul lunii martie 2012 - Punerea în aplicare la sfârșitul lunii martie 2013 - În Japonia, anul fiscal pentru bănci începe în aprilie și se încheie în martie.

Sursa: http://www.bis.org/publ/bcbs/b3prog_rep_table.htm

În ceea ce privește stadiul adoptării Acordului Basel III, la finele lunii septembrie a acestui an, majoritatea statelor europene se află în etapa a doua, adică proiectul regulamentului a fost publicat, SUA se află în primul stadiu,

adică proiectul regulamentului nu a fost încă publicat, cel mai avansat stadiu al adoptării fiind înregistrat de Arabia Saudită, care se află în stadiul al treilea, adică regulamentul final a fost publicat și transmis băncilor. Basel III a fost dezvoltat în mod expres pentru a reduce atât frecvența, cât și intensitatea crizelor financiare. Studiile indică faptul că acordul va reduce costurile economice semnificative ale crizelor. Astfel de beneficii nu se vor materializa în lipsa unei consecvențe a punerii în aplicare a noilor standarde. Orice slăbire a acestora sau întârziere în punerea în aplicare va accentua fragilitatea încrederii în sistemul financiar.

La o primă analiză, impactul asupra băncilor din SUA pare a fi similar, deși ușor atenuat, deoarece și sectorul bancar american, măsurat prin valoarea activelor, este mai mic comparativ cu cel european. Se estimează un deficit al fondurilor proprii de nivel 1 de aproximativ 600 miliarde de euro și un decalaj în finanțarea pe termen lung pentru Statele Unite de 2200 miliarde de euro. Aceste neajunsuri vor afecta profitabilitatea sectorului bancar american, reflectată printr-o scădere a indicatorului ROE de aproximativ 3 puncte procentuale. Efectul de pârgie prevăzut de Basel III nu reprezintă o constrângere majoră suplimentară. Cu toate acestea, remarcăm o serie de diferențe cheie. În ceea ce privește capitalul, deducerea drepturilor ipotecare joacă un rol mai important în Statele Unite comparativ cu Europa, în timp ce interesele minoritare sunt mai puțin relevante. Impactul măsurilor Basel III referitoare la activele ponderate la risc nu este direct comparabil între Europa și Statele Unite, ca urmare a poziției foarte diferite de plecare a celor două industrii. Având în vedere că multe dintre băncile americane nu au implementat încă Basel II, indicatorii de capital ai acestor instituții ar putea fi mult mai afectați de tranziția simultană către Basel II și, respectiv, III (Härle et al., 2010, p. 6).

3. Implicațiile Basel III asupra sistemului bancar din România

Impactul introducerii noilor cerințe de capital Basel III asupra sistemului bancar românesc se consideră a fi limitat. La jumătatea anului 2011, la nivelul sistemului bancar românesc, fondurile proprii de nivel 1 dețin 80 % din fondurile proprii totale, iar instrumentele hibride de capital lipsesc. Aceasta structură a fondurilor proprii atenuează eventualul impact al implementării cerințelor de capital Basel III.

Efectul de pârgie la nivel agregat înregistrează valoarea de 6%; prin urmare impactul introducerii noilor cerințe nu va afecta substanțial sistemul bancar românesc. De asemenea, analiza fondurilor proprii (totale și de nivel 1) arată că băncile din sistem se înscriu în noile standarde Basel III privind adecvarea capitalului. Valoarea fondurilor proprii totale reprezintă 14,2 la sută

din totalul activelor ponderate la risc, iar valoarea la nivel de sistem a ponderii fondurilor proprii de nivel 1 în total active ponderate la risc este de 13,6% la sfârșitul lunii iunie 2011.

Tabelul 3

**Evoluția fondurilor proprii și a efectului de pârghie septembrie 2008- iunie 2011
(procente)**

	09.2008	12.2008	12.2009	03.2010	06.2010	09.2010	12.2010	03.2011	06.2011
Procent din fonduri proprii totale:	100	100	100	100	100	100	100	100	100
<i>Fonduri proprii de nivel 1</i>	76,7	77,2	78,4	79,8	79,3	79,7	80,3	81,0	80,1
Capital social	48,7	43,7	46,0	47,3	49,8	51,3	50,8	51,7	53,1
Prime de capital	4,4	3,8	4,0	6,1	6,1	5,8	5,7	5,8	5,8
Rezerve legale	28,2	34,6	33,4	33,0	32,6	32,4	32,3	30,2	30,2
Profitul perioadei curente	-	-	3,75	0,0	0,0	0,7	2,5	0,0	0,0
Pierdere perioada curente	-0,6	-0,7	-2,2	-1,2	-3,0	-3,5	-5,0	-0,5	-2,6
<i>Fonduri proprii de nivel 2</i>	23,3	22,8	21,6	20,2	20,7	20,3	19,7	19,0	19,9
Rezerve din reevaluare	9,6	8,1	6,06	5,0	5,6	5,7	5,6	5,7	5,7
Împrumuturi subordonate (net)	15,2	15,8	17,2	15,7	16,6	16,3	15,7	15,0	15,2
Împrumuturi subordonate (brut)	17,5	17,9	20,1	19,0	20,4	20,7	20,3	20,0	20,7
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel 1/ Total active medii)	6,55	8,13	7,55	8,09	7,91	7,89	8,11	7,96	7,79

Sursa: Raport BNR asupra stabilității financiare 2011 și Buletine lunare, www.bnro.ro.

Din motive de stabilitate financiară, BNR a decis ca supravegherea lichidității sucursalelor să cadă în sarcina autorității competente din statul membru gazdă și să se aplice standardele de lichiditate și la nivel individual, chiar dacă acestea sunt îndeplinite la nivel consolidat.

Instituțiile de credit vor reacționa diferit în fața noilor standarde, în funcție de perioada de tranziție necesară îndeplinirii cerințelor. Dacă perioada de tranziție este mai scurtă, băncile ar putea prefera reducerea ofertei de credite în vederea majorării nivelului capitalului, modificându-și structura activelor. Implementarea graduală a noilor standarde poate atenua impactul, băncile având posibilitatea să se adapteze, prin capitalizarea profiturilor, emiterea de acțiuni, modificarea structurii pasivelor.

Chiar dacă impactul Basel III asupra sistemului bancar românesc se consideră a fi limitat, propunem o serie de măsuri pe care instituțiile de credit le-ar putea adopta în vederea atenuării impactului alinierii la noile standarde:

1) ajustarea modelului de business. Băncile își vor revizui indicatorii de profitabilitate în contextul unui mediu superior de reglementare. De asemenea, unele segmente de business vor fi evaluate pe criterii de „accesibilitate”, având în vedere deficitul de finanțare și de capital în viitor. Instituțiile de credit își vor reproiecta produsele și serviciile pentru a se asigura că acestea continuă să îndeplinească nevoile clientului, concomitent cu optimizarea capitalului și a lichidității bancare. Ajustarea gamei de produse se poate realiza în mai multe direcții:

- băncile se pot orienta spre produse care să satisfacă nevoile clienților, dar care angajează cerințele de capital mai scăzute;
- lansarea pachetelor de produse care combină etapa de finanțare cu cea de economisire, băncile având posibilitatea de a atrage fonduri sub formă de depozite de la populație și, respectiv, întreprinderile mici și mijlocii;
- băncile pot crește ponderea creditelor acordate pe termen scurt pentru a reduce costurile de finanțare (de exemplu orientarea spre credite de tip revolving în detrimentul celor ipotecare).

Băncile trebuie să depună eforturi pentru a-și îmbunătăți capacitatea lor de a transfera riscurile. O modalitate o reprezintă mai strânsa cooperare dintre bancă și instituția creatoare a produsului, astfel încât ambele echipe să fie angajate în majorarea volumului de credite care pot fi securizate, vândute sau sindicalizate. Un alt mod de transfer al riscului este extinderea de către bancă a parteneriatelor pe probleme de sindicalizare și securitzare, atât pe plan geografic, cât și pe ramuri de activitate.

2) restructurarea bilanțurilor bancare. Basel III se bazează pe managementul integrat al activelor, capitalului și al finanțării, instituțiile de credit neavând oportunitatea optimizării activelor și pasivelor în mod independent. Pentru multe instituții bancare, o parte semnificativă a impactului Basel III provine din deducerile de capital. Noile norme privind calitatea capitalului se îndepărtează de Basel II și oferă spațiu de manevră limitat băncilor, deoarece acestea sunt nevoite să deducă (Härle et al., 2010, p. 16):

- capitalul filialelor de asigurări care depășesc un prag de 10 procente, reducându-se astfel posibilitatea de a reutiliza o mare parte din acest capital în activitatea bancară a entității consolidate;
- valoarea oricărui beneficiu definit a activelor fondului de pensii;

- investițiile în instituțiile financiare neconsolidate peste pragul de 10 procente.

Având în vedere obiectivul îmbunătățirii calității capitalului, băncile dispun de o gamă largă de opțiuni, în scopul de a atenua impactul adoptării Basel III. Astfel, instituțiile de credit (Härle et al., 2010, p. 16):

- pot optimiza domeniul de aplicare al capitalului consolidat prin achiziționarea participațiilor minoritare sau prin reducerea excesului de capital al filialelor bancare;
- pot optimiza deținerile lor în instituțiile financiare prin reducerea investițiilor neconsolidate sub pragurile definite de către autoritatea de reglementare pentru deducerile de capital;
- pot revizui contracte de pensii și stabili cu exactitate valoarea activelor, care pot fi prompt retrase din fond, și devin astfel eligibile pentru recunoaștere în capitalul de reglementare.

Dincolo de efortul unic de a alinia bilanțul la noile cerințe de capital, băncile sunt nevoite să investească permanent în capacitatea de gestionare a acestuia. Multe bănci au doar o imagine la nivel corporativ asupra bilanțului și un diagnostic mai puțin precis în ceea ce privește liniile de business. Băncile se confruntă cu provocări semnificative: o cronologie bine stabilită, rezultate semnificative în urma implementării, o complexitate fără precedent a măsurilor și interdependență. Complexitatea punerii în aplicare solicită experți în domeniu pentru fiecare instituție de credit. În funcție de gradul de îndeplinire al cerințelor Basel II și ambițiile lor de a construi unele dintre cele mai sofisticate procese de risc Basel III, unele instituții vor naviga prin complexitatea punerii în aplicare mai facil comparativ cu altele. Provocarea vine din trei mari direcții: proiectarea, calitatea datelor și complexitatea raportărilor:

- *Complexitatea proiectării.* Pornind de la deficiențele precedentului Acord, Basel III ridică standardele la un nivel fără precedent pentru industria bancară. Complexitatea rezidă în special din elementele cheie ale noului regulament (introducerea amortizorului de capital anticiclic și a amortizorului fix de conservare a capitalului) și cerințele suplimentare față de Basel II, materializate în:
 - construirea unei viziuni integrate a riscului de credit și implicit pentru portofoliul de tranzacționare, spre deosebire de Basel II, unde capitalul de reglementare pentru riscul de credit a fost abordat doar în portofoliul bancar;
 - elaborarea unor metodologii de calcul pentru VAR și taxe de risc elementare, acestea nefiind prevăzute de Basel II;
 - extinderea taxei de securitizare pentru portofoliul bancar prevăzută de Basel II și la portofoliul de tranzacționare.

- *Calitatea datelor și complexitatea raportării.* Datele de înaltă calitate sunt esențiale pentru funcționarea eficientă a proceselor de risc ale băncii.
- *Complexitatea operațională.*

Guvernanța corporativă bancară eficientă, în funcție de modelul de afaceri și profilul de risc corespunzător este primul pas spre implementarea cu succes a Basel III. De asemenea, auditorii interni dețin un rol foarte important, deoarece trebuie să analizeze critic operațiunile și să recomande îmbunătățiri ale cadrului de control intern.

Concluzii

Basel III este mai mult decât un regulament pentru instituțiile financiare într-o lume postcriză și va afecta fundamental profitabilitatea industriei bancare. Reformele vizează nivelul microprudențial, cu scopul de a crește rezistența instituțiilor bancare individuale la perioadele de stres și, respectiv, nivelul macroprudențial, cu scopul de a reduce frecvența crizelor financiare. Noile standarde sunt menite a îmbunătăți capacitatea sectorului bancar de a absorbi șocurile, printr-o gestionare superioară a riscurilor sub coordonatele unei guvernante consolidate și în condiții de transparență crescută.

Impactul Basel III asupra sistemului bancar european este semnificativ. Presupunând punerea în aplicare pe deplin până în 2019 a tuturor măsurilor prevăzute de Basel III și înaintea oricărei acțiuni de atenuare, indicatorul ROE înainte de impozitare al băncilor europene ar scădea cu 3,7 până la 4,3 puncte procentuale față de nivelul de 15% înregistrat în perioada dinaintea crizei. Impactul Basel III asupra principalelor segmente de business bancar-retail, corporate și investment banking este diferit. Atât activitatea de retail banking, cât și cea de corporate sunt afectate în principal de acele prevederi ale Basel III care afectează întreaga bancă, în special cerințele superioare de capital și lichiditate. Dintre cele trei segmente, cel de investment banking și, în special, piețele de capital suportă cele mai multe modificări, sub impactul noilor raporturi de capital. Activitatea de pe piața instrumente derivate OTC va fi afectată de faptul că băncile sunt nevoite să dețină un nivel superior de capital pentru acoperirea riscului de piață și a riscului de credit al contrapartidei.

Impactul asupra băncilor din SUA pare a fi similar, deși ușor atenuat, deoarece și sectorul bancar american, măsurat prin valoarea activelor, este mai mic comparativ cu cel european. Totuși, distingem o serie de diferențe cheie. În ceea ce privește capitalul, deducerea drepturilor ipotecare joacă un rol mai important în Statele Unite comparativ cu Europa, în timp ce interesele minoritare sunt mai puțin relevante. Impactul măsurilor Basel III referitoare la

activele ponderate la risc nu este direct comparabil între Europa și Statele Unite, ca urmare a poziției foarte diferite de plecare a celor două industrii. Având în vedere că multe dintre băncile americane nu au implementat încă Basel II, indicatorii de capital ai acestor instituții ar putea fi mult mai afectați de tranziția simultană către Basel II și, respectiv, III.

Impactul introducerii noilor cerințe de capital Basel III asupra sistemului bancar românesc se consideră a fi limitat. La jumătatea anului 2011, la nivelul sistemului bancar românesc, fondurile proprii de nivel 1 dețin 80 % din fondurile proprii totale, iar instrumentele hibride de capital lipsesc. Aceasta structură a fondurilor proprii atenuează eventualul impact al implementării cerințelor de capital Basel III. Efectul de pârghie la nivel agregat înregistrează valoarea de 6%, prin urmare impactul introducerii noilor cerințe nu va afecta substanțial sistemul bancar românesc. Pentru bănci, provocarea vine din trei mari direcții: proiectarea, calitatea datelor și complexitatea raportărilor.

Măsurile pe care instituțiile de credit le-ar putea adopta în vederea atenuării impactului alinierii la noile standarde sunt ajustarea modelului de business și restructurarea bilanțurilor bancare. Guvernanța corporativă bancară eficientă, în funcție de modelul de afaceri și profilul de risc corespunzător, este primordială pentru implementarea cu succes a Basel III.

Mulțumiri

Articolul prezintă rezultatele cercetării susținute financiar din fonduri sociale europene gestionate de Autoritatea de Management pentru Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane [grant POSDRU/107/1.5/S/78342].

Bibliografie

- Basel Committee on Banking Supervision (2011). "Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems" Bank for International Settlements, <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>
- National Bank of Romania. Financial stability Report 2011 and Monthly Bulletin 06/2011, 09/2008
- Philipp, H. et al. (2010). *Basel III and European banking: Its impact, how banks might respond, and the challenges of implementation*, EMEA Banking
- Walter, S., „Basel III and Financial Stability”, Speech at the 5th Biennial Conference on Risk Management and Supervision, *Financial Stability Institute, Bank for International Settlements, Basel, 2010*, <http://www.bis.org/speeches/sp101109a.htm>
- Walter, S., „Basel III: Stronger Banks and a More Resilient Financial System”, *Conference on Basel III*, Financial Stability Institute, Basel, 2011